

Bijeenkomst 7: evaluatie op schoolniveau (team)

Passende perspectieven - rekenen			
Bijeenkomst 7	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatie van de werkwijze van passende perspectieven op teamniveau, op basis van de pilot van de werkgroep Teambrede (door)start met de werkwijze van Passende Perspectieven: Welke groepen gaan meedoen en hoe? 	Teambijeenkomst - externe begeleider - interne projectcoördinator - leerkrachten - managementteam - schoolleider 120 min	Mei/juni van het schooljaar na de bijeenkomsten van de werkgroep (na bijeenkomst 2 t/m 6 van de werkgroep)
Materialen: <ul style="list-style-type: none"> Profielchetsen, wegwijzer, doelenlijsten, leerroutes Bijlagen: 7.0, 7.1 en 7.2 			

Samenvatting

Dit is de tweede teambijeenkomst over Passende perspectieven - rekenen. De eerste teambijeenkomst was in juni van het schooljaar dat voorafging aan de pilot. Het team kreeg in die eerste bijeenkomst informatie over de visie, werkwijze en uitgangspunten van Passende perspectieven - rekenen. Daarna is een werkgroep gevormd die aan de slag ging met de werkwijze van Passende perspectieven. De werkgroep heeft afgelopen schooljaar ervaring opgedaan en voorbeelden van good practice verzameld. De leerkrachten, de interne projectcoördinator en de externe begeleider hebben de stappen van de implementatiecyclus van Passende perspectieven – rekenen doorlopen. In bijeenkomst 2 tot en met 6 zijn de ervaringen binnen de werkgroep gedeeld en verdiept. De werkgroep heeft in bijeenkomst 6 haar ervaring met Passende perspectieven – rekenen geëvalueerd op leerlingenniveau.

Richtinggevend voor deze evaluatie waren vragen als:

- Hoe ervaren leerlingen in de leerroutes 1, 2 en 3 het werken met Passende perspectieven - rekenen?
- Welke effecten heeft het werken met Passende perspectieven - rekenen?

De vraag wat het werken met Passende perspectieven – rekenen voor de leerkracht betekent is tijdens de periode van lesgeven besproken.

In de eerste teambijeenkomst is de beginsituatie van de school geïnventariseerd. In deze tweede teambijeenkomst blikt de werkgroep samen met het team terug op de beginsituatie. Welke vragen hebben we ons toen als team gesteld en waar staan we nu? Als we met meer

collega's een doorstart maken en Passende perspectieven – rekenen in meer groepen willen implementeren, wat betekent dat dan voor onze 'nieuwe beginsituatie'?

Er is in een jaar veel gebeurd, de leden uit de werkgroep hebben gezamenlijk de implementatiestappen doorlopen. In vijf werkgroepbijeenkomsten hebben ze ervaringen verzameld en gedeeld. De werkgroep heeft een selectie gemaakt van relevante ervaringen en good practices uit het proces dat zij zelf hebben doorgemaakt. Die selectie wordt nu op teamniveau gepresenteerd en besproken.

Doelstelling

- evaluatie van de werkwijze en opbrengsten van Passende perspectieven – rekenen op teamniveau. Dit gebeurt op basis van de ervaringen van de rekenwerkgroep;
- zicht op verdere implementatie van Passende perspectieven – rekenen komend schooljaar. Is er sprake van een teambrede (door)start met de werkwijze van Passende perspectieven – rekenen? Welke groepen gaan meedoen en hoe?

Vorbereiding

- De interne projectcoördinator heeft voor deze bijeenkomst met de schoolleider en het management besproken welk scenario wenselijk is en welk scenario minimaal nodig is: nu meteen teambreed implementeren of implementeren in fasen.
- De interne projectcoördinator bereidt deze teambijeenkomst voor aan de hand van inbreng van de rekenwerkgroep (evaluatieverslagen, videomateriaal, resultaten van leerlingen).
- De interne projectcoördinator bespreekt de opzet en invulling van bijeenkomst 7 met de extern begeleider, schoolleider en managementteam. De extern begeleider coacht de interne projectcoördinator bij de voorbereiding van bijeenkomst 7.
- De externe begeleider is bij bijeenkomst 7 aanwezig en 'stuurt' mee op de voorwaarden die nodig zijn voor teambrede implementatie: heldere planning, duidelijke afspraken en draagvlak van de schoolleiding bij de teambrede implementatie.

Na de bijeenkomst

Na deze bijeenkomst is helder hoe de werkwijze van Passende Perspectieven – rekenen door het team wordt voortgezet. Wordt deze teambreed ingezet of gaat de school door met de huidige werkgroep?

Het zou mooi zijn als Passende perspectieven – rekenen schoolbreed geïmplementeerd wordt. De interne projectcoördinator en de werkgroep verzorgen volgend jaar dan de bijeenkomsten die zij zelf als werkgroep in het afgelopen jaar hebben doorlopen. De werkgroepbijeenkomsten 2-6 worden dan teambreed in het komende schooljaar uitgevoerd. Iedere leerkracht uit de werkgroep kan een coachgroepje vormen met één tot drie collega's die gaan starten met Passende perspectieven – rekenen. Ervaringen kunnen dan gedeeld worden in de teambijeenkomsten.

Als in deze teambijeenkomst blijkt dat de stap naar teambreed implementeren nog te groot is, kan er ook gekozen worden voor een gefaseerde invoering. Een tweede groep collega's gaat dan meedoen. Elke leerkracht uit de werkgroep wordt tutor van een collega. Er wordt een nieuwe cyclus van vijf werkgroepbijeenkomsten gepland. In de werkgroep zitten nu de tweetallen (tutor en collega). De 'oude' werkgroepleden krijgen een rol in de voorbereiding en uitvoering van de werkgroepbijeenkomsten 2 tot en met 6 en gaan zelf door met een nieuwe cyclus voor de door hen zelf geselecteerde leerlingen.

Inhoud

Bijeenkomst 7 (team): evaluatie op teamniveau en overdracht	
1. Rekenstart (optioneel)	<ul style="list-style-type: none"> • Casus 'Teambrede implementatie' (bijlage 6.5)
2. Onderwijsvernieuwing: spinnenweb (optioneel)	<ul style="list-style-type: none"> • Bijlage 7.0
3. Bespreken tussentijdse opdracht Gesprek voeren met een collega.	<ul style="list-style-type: none"> • Ervaringen, verslagen van gevoerd gesprek met collega.
4. Oefening: Waar staan we nu?	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving bijeenkomst 1 • Bijlage 1.5
5. Eigen ervaringen: de werkgroep presenteert aan het team (stap 2 t/m 6)	<ul style="list-style-type: none"> • Verzamelde good practices, verslagen/observaties/video-opnames/leerlingwerk
6. Voorbeelden van implementatie uit het draaiboek (bijeenkomst 2 t/m 6)	Een selectie uit: <ul style="list-style-type: none"> • Beschrijvingen bijeenkomsten 2-6 • PowerPoint bijeenkomst 2-6 • Videofragmenten bijeenkomst 2-6 • Bijlagen bijeenkomst 2-6
7. Afsluiting en vervolgspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is nodig voor een nulmeting/beginsituatie komend jaar? • Afspraken maken voor de implementatie volgend jaar.

Onderdeel 1: Start (optioneel)

Als Rekenstart kan gebruik gemaakt worden van bijlage 6.5, waarin een verslag van een teambrede nabespreking is opgenomen.

Onderdeel 2: Onderwijsvernieuwing in het spinnenweb (optioneel)

Deze implementatiemap richt zich vooral op het werken vanuit doelen, en minder op het werken met een methoden in combinatie met Passende perspectieven.

In bijlage 7.0 is een methode in het spinnenweb van Van den Akker (2003) geplaatst. Aan welke draden wordt getrokken bij de invoering van Passende perspectieven – rekenen en welke gevolgen heeft dat voor het werken met de methode?

Onderdeel 3: Bespreking tussentijdse opdracht

Aan het eind van bijeenkomst 6 heeft de werkgroep de opdracht gekregen een gesprek met een collega te voeren, die naar verwachting het komende schooljaar met Passende perspectieven gaat werken. De ervaringen met het voeren van dit gesprek worden tijdens deze bijeenkomst besproken.

- Welke 'zorg' sprak je collega uit en hoe ben je daarop in gegaan?
- Kon je je collega inspireren?

Onderdeel 4: Oefening: Waar staan we nu?

In teambijeenkomst 1 is het schema 'Gebruiksmogelijkheden Passende Perspectieven – rekenen' gebruikt voor een oefening in het bepalen van visie/standpunten (bijlage 1.5). De werkgroep kan terugblikken op de uitkomsten van deze oefening met het team: Waar staan we nu?

Onderdeel 5: Eigen ervaringen: presentatie van de werkgroep aan het team

De werkgroep presenteert de ervaringen met het werken met Passende perspectieven – rekenen aan de hand van de verzamelde good practices. De hele cyclus wordt aan de hand van de voorbeelden doorlopen, met daarin zowel de positieve ervaringen als de knelpunten. Een paar elementen worden eruit gelicht:

- Wat heeft de werkgroep gedaan en met welk resultaat?
- Welk proces hebben de leerkrachten en de leerlingen doorlopen? En de leerlingen?
- Welke informatie op zowel school-/teamniveau als op het niveau van de leerkracht en de leerlingen wil de werkgroep de collega's meegeven?

Onderdeel 6: Voorbeelden

Net als in vorige bijeenkomsten geven we hier enkele suggesties waar de werkgroep uit kan putten als er niet direct eigen materialen voorhanden zijn om te tonen aan de collega's. De werkgroep kan hier gebruik van maken, maar het is beter als gebruik gemaakt wordt van zelf verzamelde voorbeelden (onderdeel 5). Gebruik bijvoorbeeld:

Bijeenkomst 2, leerlingen plaatsen

De opdracht 'eerste indeling van leerlingen in leerroutes' (bijlage 2.0, presentatie, dia 13 en 14)

Bijeenkomst 3, doelen selecteren

Videofragment Peter '4 groepjes van 6 leerlingen' (beschrijving bijeenkomst3)

Casus geen tafels meer (bijlage 3.2)

Kijkje in groep 4 (6 kleine fragmentjes) en de keuzes van juf Ina (B3)

Bijeenkomst 4, activiteiten bij doelen zoeken

De casus Hoofdrekenen (bijlage 4.0, dia 13 en 14; bijlage 4.3A. casus)

De kwaliteitskaart hoofdrekenen (bijlage 4.2B)

Bijeenkomst 5, uitvoeren plan

Gegevens uit het tussentijdse en/of het eindgesprek (bijlage 5.1 en 5.2)

Bijeenkomst 6, evalueren op leerlingenniveau

De leerlinginterviews (Said, Jasmijn en Floor, zie videofragmenten in B6)

De kijkvragen in B6 en bijlage 6.0 (dia 16 t/m 20)

Het verslag van een leerlinginterview (bijlage 6.4)

Onderdeel 7: Afsluiting/afspraken

De hele cyclus is een keer doorlopen, maar dat wil niet zeggen dat het implementatieproces is afgerond. Daarvoor is onder andere nodig dat de directie een plan maakt voor de verdere (teambrede) implementatie voor het komend schooljaar en het jaar daarna. In het plan komen onder andere de volgende punten naar voren:

- Wat is het doel: waar wil het team aan het eind van het schooljaar staan? En na twee jaar? Bv: 80% van het team werkt met Passende perspectieven.
- Wat is nodig om die doelen te bereiken? Welke rol heeft ieder teamlid daarin?
Bijvoorbeeld: De directie is op de hoogte van ....., ondersteunt ....., faciliteert .....
- Bijvoorbeeld: De rekencoördinator (of een leerkracht uit de rekenwerkgroep van afgelopen jaar) coacht 'nieuwe' leerkrachten
Bijvoorbeeld: De zorgcoördinatoren bezoeken de deelnemende leerkrachten
Bijvoorbeeld: Er zijn structureel overlegmomenten ingepland

Bijvoorbeeld: De rekencoördinator leidt de voortgangsbesprekingen

Bijvoorbeeld: Er zijn resultaatbesprekingen ingepland (evaluatiemomenten) Wat is nodig voor een nulmeting/beginsituatie komend jaar?

Bijvoorbeeld: Cito LOVS toets afnemen

Bijvoorbeeld: vormen van formatieve evaluatie inzetten.

- Welke planning is nodig?
- Hoe gaan we de visie en werkwijze van Passende perspectieven verankeren en borgen in het zorgbeleid?

Wanneer en hoe gaan we de teambrede implementatie van Passende perspectieven evalueren?

Bronnen

Akker, J. van den (2003). Curriculum perspectives: an introduction. In J. van den Akker, W. Kuiper, & U. Hameyer (eds.), *Curriculum Landscapes and Trends*, (pp. 1-10). Dordrecht: Kluwer.

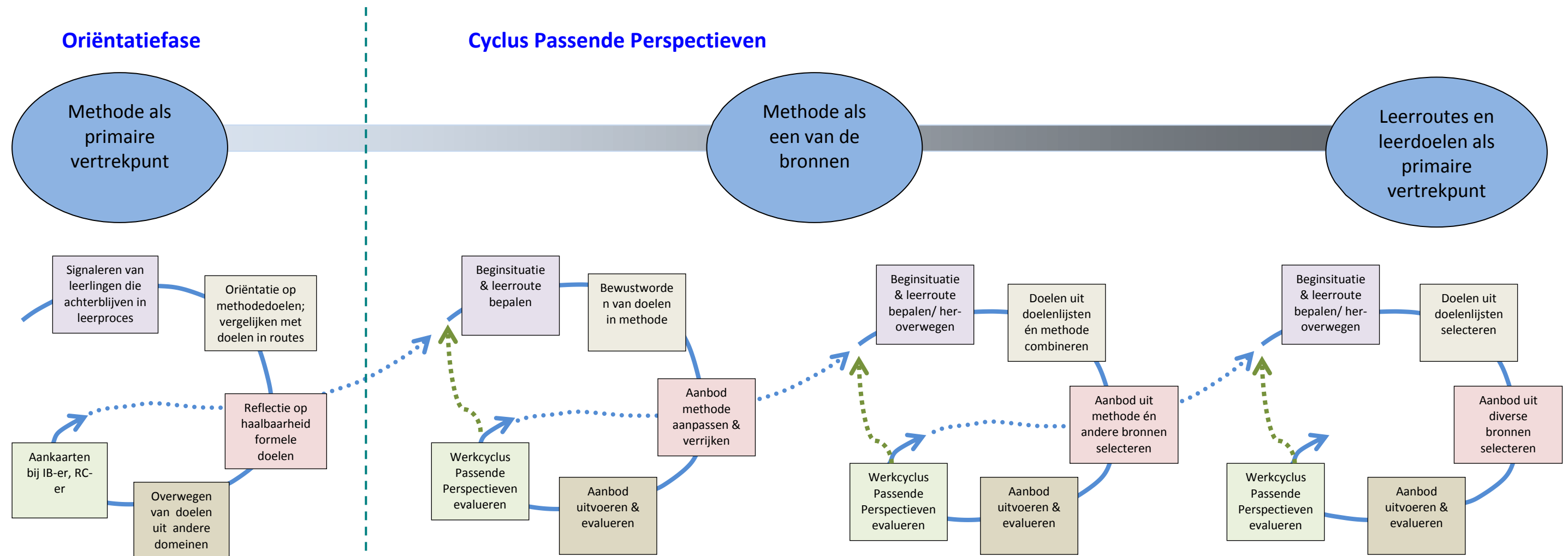
Bijlage 7.0: Gebruiksmogelijkheden Passende Perspectieven

rekenen

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Gebruiksmogelijkheden Passende Perspectieven - rekenen

Werk situatie binnen de school

- Leerkracht/school sterk georiënteerd op de methode (Vb: blok 3, les 2, opg 1 t/m 4)
- Alle leerlingen krijgen les uit de methode, nog geen leerlingen in een aparte leerroute
- Weinig ervaring met het 'boven de methode' staan; eerste oriëntatie op doelen in de leerroutes
- Geen interne of externe begeleiding
- Aankaarten situatie bij IB-er of rekencoördinator

Doel: bewustwording en bepalen of een leerling voldoende heeft aan de methode of in aanmerking komt voor een leerroute.

Werk situatie binnen de school

- Leerkracht/school sterk georiënteerd op de methode (Vb: blok 3, les 2, opg 1 t/m 4 en daarmee bereik ik dat doel);
- De meeste leerlingen krijgen les uit de methode, één of enkele leerlingen in aparte leerroute
- Weinig ervaring met het 'boven de methode' staan;
- Redelijke mate van interne of externe begeleiding (rekencoördinator, werkgroepje binnen de school, ...);
- Evaluatie met IB-er of rekencoördinator

Werk situatie binnen de school

- Leerkracht/school gebruikt methode als één van de bronnen (Vb: ik wil dat doel bereiken en daarvoor gebruik ik oa blok 3, les 2, opg 1 t/m 4);
- De meeste leerlingen krijgen les uit de methode, kleine groep in aparte leerroute
- Veel ervaring met het 'boven de methode' staan;
- Intensieve interne of externe begeleiding (rekencoördinator, werkgroepje binnen de school, ...);
- Evaluatie op schoolniveau met rekenwerkgroepje, evaluatie op individueel niveau met IB-er/RC-er

Werk situatie binnen de school

- Leerkracht/school gebruikt methode als één van de bronnen (Vb: ik wil dat doel bereiken en daarvoor bedenk ik zelf een les of gebruik de methode);
- In de klas volgen alle leerlingen een van de leerroutes, de methode is een vierde route;
- Veel ervaring met het 'boven de methode' staan;
- Redelijke mate van interne of externe begeleiding (rekencoördinator, werkgroepje binnen de school, ...);
- Evaluatie op schoolniveau met rekenwerkgroepje, evaluatie op individueel niveau met IB-er/RC-er

Bijlage 7.1: Casus teambrede implementatie

rekenen

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Bijlage 7.1: Casus teambrede implementatie

School	SBO De Speelboom
Deelnemers	Mieke (orthopedagoog en adjunct) Marijke (leerkracht onderbouw, rekencoördinator) Renate (leerkracht bovenbouw) Paulien (leerkracht bovenbouw) Erica (leerkracht middenbouw en Remedial Teacher) Harrie (zorgcoördinator en leerkracht bovenbouw) Nienke (extern begeleider/verslag)

Vooraf

Voorafgaand aan de bijeenkomst spreek ik kort met Henk, de directeur van de school. Hij benoemt nog eens uitdrukkelijk dat de school de ambitie heeft om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeftes van de leerlingen. Daarbij is hij zich er sterk van bewust dat er verschillen in zijn team zijn, waarbij sommige leerkrachten al sterk werken vanuit betekenisvol onderwijs en anderen nog redelijk 'slaafs' de methode volgen. Een uitdaging om dat meer op een lijn te krijgen, aldus Henk.

De bijeenkomst

Na de pilot van het afgelopen jaar heeft de werkgroep besloten het komend jaar rekenen als speerpunt te nemen, met als doel aan het eind van het jaar alle leerkrachten aan de hand van Passende Perspectieven te laten werken.

In het afgelopen schooljaar heeft met name het bovenbouw cluster (groep 8 en 9) met PaPe gewerkt. Renate (groep 9) was van meet af aan enthousiast en Paulien (groep 8) is voorzichtig ingestapt en gaandeweg steeds enthousiaster geworden. Andere leerkrachten uit de bovenbouw gaan komend schooljaar ook met PaPe aan het werk.

In de onderbouw wordt ook door verschillende leerkrachten in doelen gedacht en is het geven van betekenisvol onderwijs de ambitie. Bottleneck is de middenbouw (groep 5, 6 en 7), waar de leerkrachten meer methodegestuurd werken. Het plaatje ziet er als volgt uit:

Cluster	Wie	Hoe werkt men?
Onderbouw: groep 1 t/m 4	Leerkrachten: Rekencoördinator: RT:	Doelgericht ahv map
Middenbouw: groep 5 t/m 7	Leerkrachten: Zorgcoördinator RT:	Methodegestuurd
Bovenbouw: groep 8 en 9	Leerkrachten: Zorgcoördinator: RT:	Doelgericht ahv PaPe

Een groot deel van de bijeenkomst gaat het over het zoeken van een manier om ook de middenbouw zich ervan bewust te maken wat de leerlingen nodig hebben en hen te enthousiasmeren meer in doelen te denken. Daarbij komt nadrukkelijk aan de orde wie aan zet is welke rol zij daarbij heeft.

Verschillende sporen:

- Samen als cluster (alle leerkrachten en de zorgcoördinatoren) een plan maken en samen evalueren kan zorgen voor een betere doorgaande lijn. Ook ontstaat zo een gedeelde verantwoordelijkheid voor het al dan niet halen van doelen. Zorgcoördinatoren moeten globaal weten welke doelen voor welke leerlingen gesteld worden en waarom. Leerkrachten moeten dat beter weten, en kunnen dat ook beter omdat ze de leerlingen dagelijks meemaken.

- De rekencoördinator (Marijke) en de RT-er (Erica) gaan meer de klassen in dan tot nu toe, om leerkrachten te ondersteunen bij het zich ontwikkelen in de richting van het beter kijken naar kinderen en het stellen van doelen daarbij.
- Er worden video-opnames gemaakt van inspirerende lessen, die getoond kunnen worden tijdens werkbijeenkomsten met het cluster. Doel: video's geven een beeld van hoe het ook kan en kan leerkrachten bewust maken van een mogelijke andere manier van werken.
- Zorgcoördinatoren zullen ook meer gaan kijken naar de doelen die leerkrachten zich stellen en de leerkracht daarbij terzijde staan.

Manieren van bewustwording

Hoe kun je als leerkracht weten welke doelen een leerling al beheerst en welke nog niet (dus waar je in je les aan zou moeten werken)? En wat doe je als na een bepaalde periode een deel van de groep de doelen wel heeft gehaald, maar een ander deel niet?

Het gaat om *werken* met doelen en niet om het op papier hebben staan van doelen. Als een van de leerkrachten de doelen genereert voor haar collega's, werkt die collega nog niet automatisch met doelen. Door zelf doelen te stellen voor een niet al te lange termijn, ontstaat er meer 'ownership'. Conclusie: plannen maken in gezamenlijkheid.

De leerkracht weet na enige tijd (1 -3 weken) wel welke doelen een leerling beheerst en waar aan gewerkt moet worden. Doelen die zijn behaald kunnen worden afgevinkt in het groepsplan, waarna nieuwe doelen kunnen worden opgesteld. Als doelen niet zijn behaald, moet worden geanalyseerd waarom ze niet zijn gehaald en wat de leerling nodig heeft om ze alsnog te halen. Dat kan zijn een ander handelingsniveau (bv met ondersteuning van kladpapier ipv uit het hoofd, door tekenen, door modellen en schema's), door het inzetten van hulpmiddelen of door verder te gaan met een ander domein.

Plan voor volgend jaar

Globaal aanhouden van het draaiboek van het afgelopen jaar, met de vijf verschillende bijeenkomsten. Het zal gaan om clusterbijeenkomsten en een aantal teambrede bijeenkomsten om te voorkomen dat het teveel afzonderlijke acties worden. Het onderbouw- en bovenbouwcluster kan volgend schooljaar meteen in haar geheel aan de slag met PaPe.

Voor het middenbouwcluster zal Erica op zoek gaan naar een leerkracht die als kartekker van d emiddenbouw kan fungeren. Samen met de leerkracht zal ze doelen stellen en bijbehorende geschikte activiteiten uit de methode zoeken. Als dat is gedaan een bijeenkomst met het cluster om te enthousiasmeren en ook anderen aan de slag te laten gaan met de doelen.

De extern begeleider is heeft de leiding in de teambijeenkomsten en bereidt de bijeenkomsten met de rekencoördinator en de remedial teacher voor. De extern begeleider coacht de rekencoördinator in het steeds meer zelf scholen en begeleiden van het team.

Bijlage 7.2: PowerPoint- presentatie

rekenen

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Passende
perspectieven

PowerPoint Rekenen Bijeenkomst 7: Evalueren op schoolniveau

slo

Overzicht bijeenkomsten

Bijeenkomst 1	Visie en uitgangspunten
Bijeenkomst 2	Beginsituatie bepalen en leerling plaatsen in leerroute
Bijeenkomst 3	Doelen selecteren en vastleggen
Bijeenkomst 4	Formuleren van onderwijsaanbod
Bijeenkomst 5	Uitvoeren en evalueren van onderwijsaanbod
Bijeenkomst 6	Evalueren op leerlingniveau
Bijeenkomst 7	Evalueren op schoolniveau (team)

Doorstart Passende perspectieven

- *Hoe zet je de rekenwiskundemethode naar jouw hand?*
- Spinnenweb SLO (Van den Akker, 2003)
- Inzicht hoe methodes zijn opgebouwd
- Vingeroefeningen

slo

Het web

Thijs, A. & Akker, J. van den (2009), *Leerplan in ontwikkeling*, Enschede: SLO
www.slo.nl/downloads/009/Leerplan-in-ontwikkeling.pdf/download

slo

Een methode ...

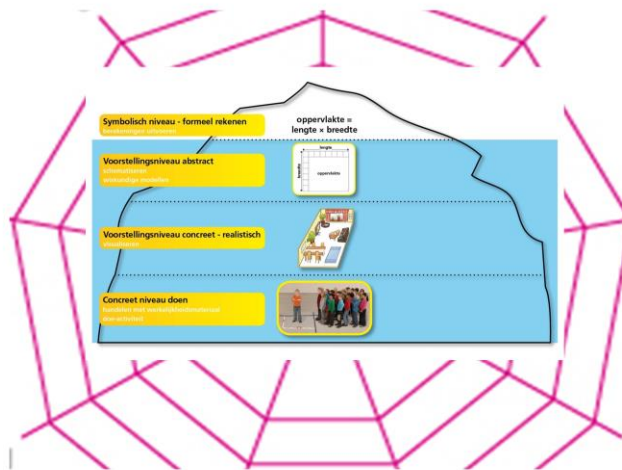
- Combineert didactiek en leerstoflijnen
- Maakt dit beschikbaar in een in de praktijk toepasbare vorm
(praktijk = ca 80% van de scholen)
- Houdt tot op zekere hoogte rekening met variabelen in de omgevingsfactoren
- Is heel complex!
- Omvat het hele web

:Met dank aan M. Verschoor, Zwijssen, voor deze uitwerking spinnenweb (zie volgende dia's

slo

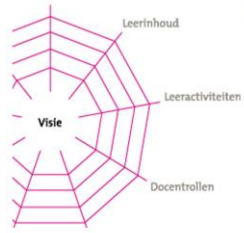

Voorbeeld methode en web

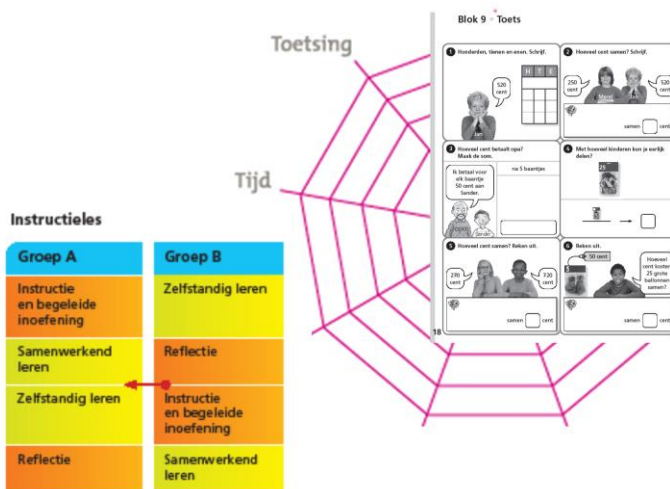
slo

Voorbeeld methode en web

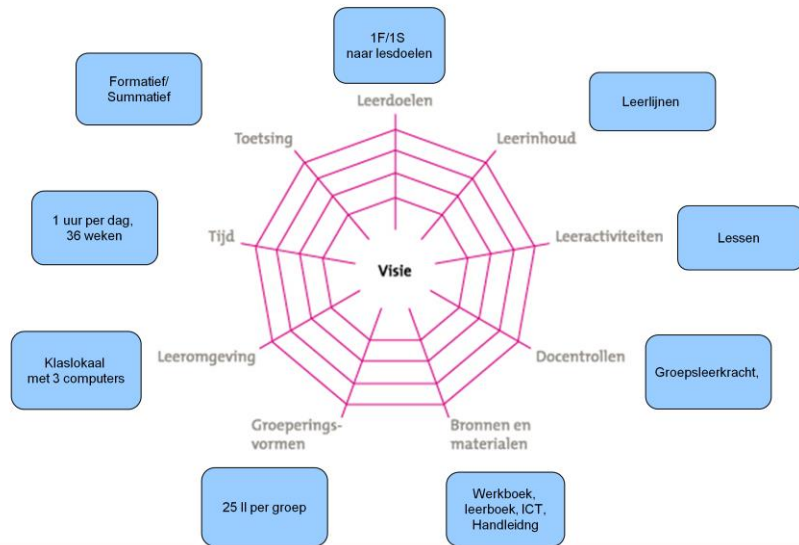
slo

Voorbeeld methode en web

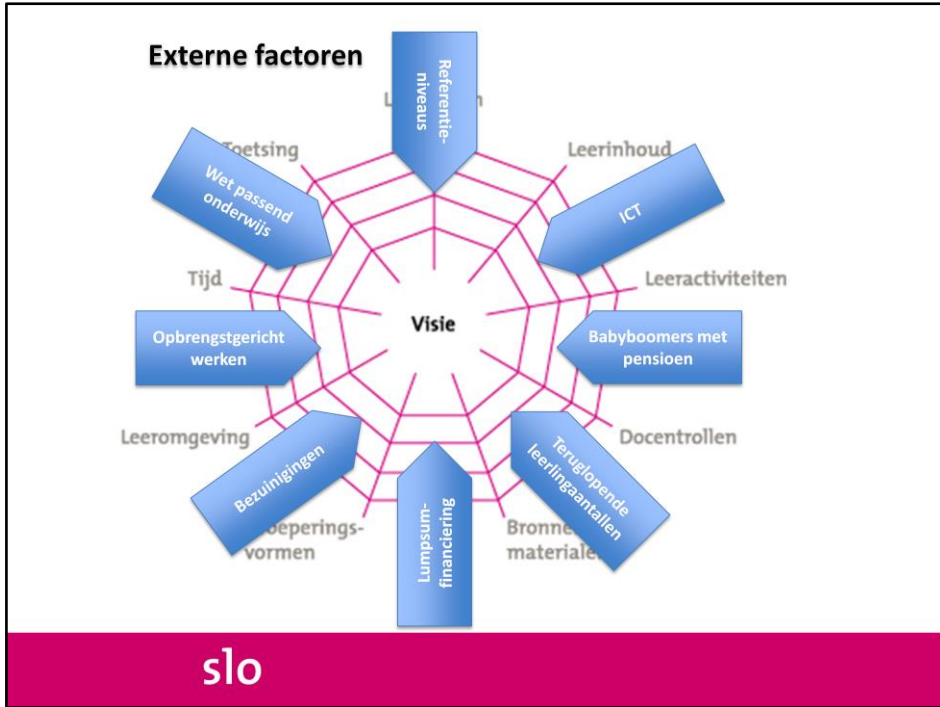

slo

Keuzes binnen een methode

slo

Conclusie

- Het web vertoont grote samenhang.
- Verander je iets op één draad, dan heeft dat gevolgen voor de ander draden.
- Methodes hebben een standaardoplossing voor alle draden
- Met het web achter de hand en de keuzes van de methode scherp voor ogen kun je veilig gaan flexibiliseren.

slo

De werkgroep aan het woord...

- Welke ervaringen en good practices zijn opgedaan met Passende perspectieven – rekenen?
- Welke effecten zijn merkbaar bij het werken met de leerroutes 1, 2 en 3 en de gekozen doelenlijsten?
- Welke draden van het web moeten we opnieuw instellen?
- Waar vinden we de informatie die nodig is in de methode?

slo